
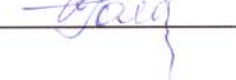

Київський національний університет
будівництва і архітектури
Кафедра політичних наук і права
«Затверджую»

052	«Політологія» «Політичний менеджмент»,	Сторінка 1 з 4
-----	--	----------------

Завідувач кафедри політичних наук і права
 /Перегуда Є.В./

30 червня 2023 р.

Розробники силабусу
 /Гербут Н.А./
 /Голуб О.А./

СИЛАБУС
Гендерна політика
(назва освітньої компоненти (дисципліни))

1) Шифр за освітньою програмою: ВК10, ВК11, ВК15
2) Навчальний рік: 2023/2024
3) Освітній рівень: перший рівень вищої освіти (бакалавр)
4) Форма навчання: денна, заочна
5) Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
6) Спеціальність, назва освітньої програми: 052 «Політологія», ОПП «Політичний менеджмент»
8) Статус освітньої компоненти: вибіркова
9) Семестр: VI
11) Контактні дані викладача: доцент Гербут Надія Анатоліївна (066)927-03-23 gerbut.na@knuba.edu.ua асистент Голуб Олександра Анатоліївна, (063)889-33-22; holub.oa@knuba.edu.ua, телефон кафедри – (044) 241-55-66; профіль викладачів на сайті КНУБА – http://surl.li/fkked . День та час проведення консультацій – середа, 15.20-16.00, ауд.443.
12) Мова викладання: українська
13) Пререквізити: «Вступ до спеціальності», «Неоінституціоналізм та сучасні політичні інститути»; «Громадянське суспільство»; «Регіональна політика та місцеве самоврядування»
14) Мета курсу: оволодіння сучасними теоретичними основами щодо публічної гендерної політики, практичними навичками щодо використання гендерних технологій у публічному управлінні, проведення гендерного аналізу, розроблення гендерних стратегій розвитку публічних організацій, об'єднаної територіальної громади, регіону.

15) Результати навчання:				
№	Програмний результат навчання	Метод перевірки навчального ефекту	Форма проведення занять	Посилання компетентності
1.	ПРН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК01 СК01 СК03 СК06 СК09
3.	ПРН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК01 СК01 СК03 СК06 СК09

4.	ПРН10- Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних, ідеологічних контекстах.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекція, практичні заняття	ІК ЗК01 СК01 СК03 СК06 СК09
5.	ПРН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекція, практичні заняття	ІК СК01 СК03 СК06 СК09

За підсумками вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- теоретичні та прикладні засади вироблення та аналізу гендерної політики, інтелектуальні та організаційні аспекти прийняття управлінських рішень;
- основні законодавчі та підзаконні акти, уміти їх тлумачити та застосовувати на практиці, готувати їх проекти;
- міжнародний досвід при здійсненні професійної діяльності.

вміти:

- розв'язувати практичні задачі з гендерної політики;
- визначати ключові публічно-управлінські завдання, виявляти і аналізувати проблеми, внутрішньоорганізаційні та зовнішні конфлікти у сфері публічної гендерної політики, вміти їх розв'язувати;
- розробляти програмні документи щодо розвитку гендерної політики;
- репрезентувати органи публічного управління, інші організації публічної сфери в інформаційно-комунікативному просторі і перед цільовою аудиторією;
- розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень;
- планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічної гендерної політики.

16) Структура курсу:

Лекції, год.	Практичні заняття, год.	Лабораторні заняття, год.	Курсовий проект/ курсова робота РГР/Контрольна робота	Самостійні роботи здобувача, год.	Форма підсумкового контролю
16	14		Контрольна робота	60	залік
Сума годин:				90	
Загальна кількість кредитів ECTS				3	
Кількість годин (кредитів ECTS) аудиторного навантаження:				30(1,0)	

17) Зміст курсу: (окремо для кожної форми занять – Л/Пр/Лаб/ КР/СРС)

Лекції та практичні заняття

МОДУЛЬ 1. Теоретичні засади формування та реалізація гендерної політика

Змістовий модуль 1. Теоретико-правові основи формування гендерної політики

Тема 1. Концептуальні підходи до визначення поняття «гендерна політика» (Лекції 4 год.; Практичні заняття 2 год.)

Тема 2. Нормативно-правове забезпечення гендерної політики в Україні (Лекції 2 год.; Практичні заняття 2 год.)

Тема 3. Міжнародні документи та зобов'язання України щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (Лекції 2 год.; Практичні заняття 2 год.)

Змістовий модуль 2. Механізми реалізації гендерної політики в Україні та світі

Тема 4. Інституційний механізм формування та реалізації гендерної політики (Лекції 2 год.; Практичні заняття 2 год.)

Тема 5. Реалізація гендерної політики на місцевому рівні в контексті децентралізації (Лекції 2 год.; Практичні заняття 2 год.)

Тема 6. Міжнародний досвід творення суспільства гендерної рівності (Лекції 2 год.; Практичні заняття 2 год.)

Тема 7. Досвід формування та реалізації гендерної політики в ЄС (Лекції 2 год.; Практичні заняття 2 год.)

Тематика індивідуальних завдань та контрольних робіт (на вибір студентів)

1. Механізми формування й реалізації державної гендерної політики.
2. Забезпечення рівних прав та можливостей у Збройних силах України та Національній поліції України.
3. Європейська хартія рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад.
4. Як механізми місцевих та парламентських виборів в Україні дозволяють реалізувати права жінок і чоловіків у процесі прийняття рішень.
5. Національний механізм з протидії домашньому та гендерно-обумовленому насильству в Україні.
6. Юридична відповідальність за дискримінацію, домашнє та гендерно-обумовлене насильство та сексизм в Україні та світі.
7. Роль ЄСПЛ у становленні принципів гендерної рівності та недискримінації.
8. Поняття множинної дискримінації.
9. Забезпечення прав жінок та чоловіків в умовах збройної агресії та захист прав вразливих груп населення.
10. Порівняльний аналіз представництва жінок та чоловіків у громадських рухах, політичних партіях та об'єднаннях України.
11. Формування гендерної культури у державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування за допомогою культури, освіти та права.
12. Запровадження гендерно орієнтованого бюджетування в об'єднаних територіальних громадах України.
13. Зміст і основні ознаки комплексного підходу до вирішення проблем гендерної рівності на місцевому рівні.
14. Запровадження спеціальних механізмів гендерної політики у ЄС та США.
15. Партнерство Біарріц з утвердження гендерної рівності.
16. Роль права у формуванні політики гендерної рівності.
17. Вплив медіа на формування гендерних стереотипів у сучасному суспільстві.

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг 18-24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях. Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення семестру.

Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення семестру. Викладач має право вимагати доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає вимогам.

Питання модульного та підсумкового контролю:

1. Державна гендерна політика в Україні.
2. Соціально-правові аспекти гендерної політики в Україні.
3. Національний механізм забезпечення гендерної рівності в Україні.
4. Проблеми гендерної рівності у діяльності інститутів громадянського суспільства.
5. Система державного управління як інструмент формування і реалізації державної гендерної політики.
6. Проблеми впровадження принципу гендерної рівності у діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування.
7. Актуальність гендерної освіти державних службовців і працівників органів місцевого самоврядування.
8. Гендерно-правова експертиза законодавства.
9. Міжнародні правові механізми та закордонний досвід правового забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків.
10. Концептуальні підходи до визначення поняття «гендерна політика».
11. Поняття гендерних стереотипів, їх вплив на формування дискримінації за ознакою статі як явища.
12. Трансформація суспільного бачення гендерної рівності та її етапи.
13. Роль гендерної рівності в аспекті формування та розвитку сучасних демократій.
14. Принципи гендерної політики в системі публічного управління.
15. Стратегії гендерної політики (політика позитивних дій, антидискримінаційна політика, гендерний мейнстримінг).

16. Характерні особливості гендерної політики в Україні та за кордоном.
17. Правове регулювання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні.
18. Інтеграція гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів.
19. Правове забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері праці та соціального забезпечення.
20. Міжнародні документи та зобов'язання України щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
21. Міжнародні норми та стандарти гендерної рівності у сфері праці Міжнародної організації праці (МОП).
22. Роль медіа у формуванні культури гендерної рівності.
23. Сучасний стан участі жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні.
24. Роль громадських об'єднань у формуванні та реалізації гендерної політики.
25. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування як потенціал та можливості для реалізації гендерної рівності
26. Гендерний підхід в діяльності органів місцевої влади.
27. Конвенція ООН з ліквідації усіх форм дискримінації щодо жінок.
28. Значення Стамбульської конвенції у процесі протидії домашньому та гендерно-обумовленому насильству.
29. Поняття дискримінації за ознакою статі та правові механізми боротьби із цим явищем.
30. Гендерний аналіз як інструмент впровадження гендерних підходів у державну політику.
31. Становлення суспільства гендерної рівності як світова стратегія.
32. Міжнародні механізми забезпечення гендерної рівності.
33. Конституційне забезпечення рівних прав та можливостей у національних суспільствах.
34. Інструменти вимірювання гендерної нерівності.
35. Гендерна рівність як одна із цінностей Європейського Союзу.
36. Принципи гендерної рівності в законодавстві ЄС.
37. Подвійний підхід у гендерній політиці ЄС (гендерна пріоритетизація і спеціальні заходи).
38. Інституційне забезпечення гендерної рівності у ЄС.
39. Роль Ради Європи у забезпеченні рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
40. Забезпечення прав вразливих груп населення в умовах збройної агресії.

18) Основна література:

Підручники та навчальні посібники

Бакумов О.С., Варунц Л.Д., Войціховський А.В., Гудзь Т. І. та ін. Права людини у міжнародному праві : підручник. За заг. ред. А.В. Войціховського. Харків : ООО «Планета- Принт», 2021. 404 с.

Колодій М., Кисельова О., Рябушенко Н., Цюпа О. Застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі : навч. посіб. Київ : Віваріо, 2020. 132 с.

Марценюк Т. Гендерна рівність та недискримінація на практиці. К.: Комора, 2021. 176 с.

Уварова О.О. Права жінок та гендерна рівність : навчальний посібник. Київ, 2018. 204 с.

Методичні рекомендації

Гендерна політика: Методичні рекомендації для підготовки до практичної, індивідуальної та самостійної роботи для студентів спеціальності 052 «Політологія». Уклад. О.А. Голуб, В.В. Пристайко. Київ-Тернопіль: КНУБА, Ф-ОП Шпак В.Б., 2023. 29 с.

Нормативно-правові акти

1. Гендерна політика в нормативно-правових документах. Частина 1. За заг.ред Левченко К.Б. / Г.Г. Жуковська, К.Б. Левченко, О.О. Остапенко, О.І. Сулова. Київ, 2020. 186 с. URL: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3135>.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. Редакція від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2021).
3. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон від 08.09.2005 р. №2866. Редакція від 07.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (дата звернення: 01.06.2021).
4. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон від 06.09.2012 р. №5207. Редакція від 30.05.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення: 01.06.2021).
5. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон від 07.12.2017 р. №2229. Редакція від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 01.06.2021).
6. Вибірчий кодекс України: Закон від 19.12.2019 р. №396. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/396-20#Text> (дата звернення: 01.06.2021).
7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон від 21.05.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 01.06.2021).
8. Положення про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 р. №390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-2017-%D0%BF#Text>.
9. Державна стратегія забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року: затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.08.2022 р. №752-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-%D1%80#Text>.
10. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#n2 (дата звернення: 01.06.2021).
11. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text (дата звернення: 01.06.2021).
12. Пекінська декларація, прийнята на четвертій Всесвітній конференції зі становища жінок 15 вересня 1995 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text (дата звернення: 01.06.2021).
13. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки. URL: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4>.

19) Додаткові джерела:

Монографії, наукові статті, довідники

- Аракелян М. Р. Міжнародно-правовий захист прав людини : навчально-методичний посібник. Київ : Фенікс, 2019. 194 с.
- Гендерна рівність та права жінок : Практично-методичний посібник викладача. Асоціація жінок-юристок «Юрфем», 2020. 168 с.
- Гендерна рівність: міфи, факти та державна політика : Посібник для народних депутатів України. UNDP Україна, 2020. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications> (дата звернення: 01.06.2023).
- Голуб О.А. Гендерна рівність як один із проявів принципу рівності у праві. *Юриспруденція у сучасному інформаційному просторі*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, НАУ, 1 березня 2019 р. Том 1. Тернопіль: Вектор, 2019. С. 52-54. URL: <http://surl.li/lnozm> (дата звернення: 01.06.2023).
- Голуб О.А. Сексуальне насильство як один із засобів ведення війни РФ проти України: гендерно-правовий аспект. Науковий полілог «Україна: держава і нація» / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2022. С. 167-170.
- Голуб О.А. Теоретичні аспекти соціального та правового регулювання гендерних відносин. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2019. №3 (52). С. 33-39.
- Голуб О.А. Щодо типів правового регулювання гендерних відносин. *Громадянське суспільство як чинник модернізації сучасної держави*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 20 квітня 2021 р.). НАПРН України. С. 36-38. URL: <http://surl.li/lnpdl> (дата звернення: 01.12.2022).
- Голуб О., Володько О., Корнієнко Г. Участь молодих жінок та дівчат із груп у несприятливому становищі у процесах розробки та прийняття рішень на місцевому рівні: практичний посібник. Видавництво Ради Європи (F-67075 Strasbourg Cedex <http://book.coe.int>). Рада Європи, березень 2020 р. URL: <https://rm.coe.int/young-women-ukrweb/1680a016be5> (дата звернення: 01.12.2022).
- Голуб О., Кузьменко Є. Висвітлення соціальних прав та вразливих груп в українських медіа. Видано Радою Європи. F-67075 Strasbourg CEDEX. Рада Європи, жовтень 2020 р. URL: <https://rm.coe.int/manual-coverage-of-social-rights-and-vulnerable-groups-in-the-ukrainia/1680a06168> (дата звернення: 01.12.2022).
- Голуб О., Романюк П. Аналітичний огляд судової практики з вирішення спорів щодо дотримання гендерної квоти під час місцевих виборів 2020 року. Видавництво Ради Європи (F-67075 Strasbourg Cedex <http://book.coe.int>). URL: <https://rm.coe.int/review-of-judicial-practice/1680a39e80> (дата звернення: 01.06.2023).
- Камінська Н.В. Забезпечення гендерної рівності: проблеми теорії та практики. К.: КНТ, 2019. 160 с.
- КОМПАС: Посібник з освіти з прав людини за участю молоді. Друге видання, переглянуте, 2020. URL: <https://rm.coe.int/compass-2020-ukr-yfdua/1680a23873> (дата звернення: 01.06.2023).
- Левченко К.Б. Гендерне тяжіння: виклики та рішення. К.: Фоліо, 2019. 320 с.
- Марценюк Т. Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи та найкращі практики. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4148/Martseniuk_henderna_polityka.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 01.06.2023).
- Мельник Т.М. Міжнародний досвід гендерних перетворень. Закони зарубіжних країн з гендерної рівності. К.: Логос, 2010. 320 с.
- Практичний посібник з проведення гендерно-правової експертизи актів законодавства та проектів нормативно-правових актів. Проект ООН Жінки «Гендерна рівність у центрі реформ, миру та безпеки», 2020. URL: https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/2_viddilu/gender (дата звернення: 01.06.2023).
- Теоретико-методологічні та соціокультурні засади гендерної політики: світовий та вітчизняний досвід : навч.-метод. посіб. Уклад. Н.І. Земзюліна. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. 04 с.
- Українські жінки в горнілі модернізації. Під заг. редакцією Оксани Кісь. Харків: Видавництво КСД, 2017. 304 с.
- Урядовий уповноважений України з питань гендерної політики про Стратегію гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки. URL: <https://rm.coe.int/ull/16808af4cb> (дата звернення: 01.06.2023).
- Участь жінок у політиці та прийняття рішень на місцевому рівні: досвід, виклики і потреби. UNDP Україна, 2020. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/UNDP-UA-Deputatka.pdf> (дата звернення: 01.06.2023).
- Tucker E. Feminist Political Theory. URL: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3135#section-2> (дата звернення: 01.06.2022).

Відеоматеріали

- Що таке гендерні стереотипи. URL: <https://youtu.be/EitJ5X5SduI> (дата звернення: 01.06.2023).
- Природні права людини. URL: <https://youtu.be/O2IhB1hSKQ> (дата звернення: 01.06.2023).
- Що таке гендерно чутлива послуга? URL: <https://youtu.be/38MkNUBdl4A> (дата звернення: 01.06.2023).
- Позитивні зобов'язання держави у сфері прав людини. URL: <https://youtu.be/A4nRhSyyZ2c> (дата звернення: 01.06.2023).

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України – <http://www.rada.gov.ua>; <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
2. Президент України – <http://www.president.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>
4. Конституційний суд України – <http://www.ccu.gov.ua>
5. Верховний суд України – <http://www.scourt.gov.ua>
6. Вищий адміністративний суд України - <http://www.vasu.gov.ua>
7. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини - <http://www.ombudsman.kiu.gov.ua>

20) Система оцінювання навчальних досягнень (розподіл балів):

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Поточне оцінювання та самостійна робота			Сума
Модуль 1		Індивідуальне завдання	
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль №2		
30	40	30	100

21) Умови допуску до підсумкового контролю:

1. Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.
2. Студент, який не здав та/або не захистив індивідуальне завдання, не допускається до складання заліку.
3. Студент має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

22) Політика щодо академічної доброчесності

1. Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення признається додаткове заняття для проходження тестування.

2. Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Політика щодо відвідування

1. Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату ФУПП документ, який засвідчує ці причини.
2. Студент, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.
3. Студент, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.
4. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

23) Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни:

<http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3135>